

УДК 378.6:358.1

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi46.112>

Іванченко Є. А.^{*},
 orcid.org/0000-0003-3071-0938

Маслій О. М.^{*},
 orcid.org/0000-0003-2809-2763

ГРУПОВІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬК (СИЛ) В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті розглянуто нагальне питання модернізації професійної підготовки майбутніх офіцерів у напрямі надання курсантам більшої самостійності мислення, творчості, пошуку нетривіальних рішень, креативності, адже під час ведення бойових дій командир приймає рішення, покладаючись виключно на власну інтуїцію. Забезпечення таких змін автори пов'язують із змінами освітнього середовища вищого військового навчального закладу.

Результатом теоретичного дослідження стало формулювання визначення поняття «освітнє середовище вищого військового навчального закладу», під яким автори розуміють системне утворення, корельоване з єдиним інформаційно-освітнім простором, системнотвірним чинником якого є наперед задана мета – підготовка якісного військового фахівця (конкретна спеціальність), ядром – спеціально створені умови впливу на формування особистості майбутнього офіцера (конкретної спеціальності), що реалізуються на засадах розумних інновацій; забезпечує потреби «замовника» та «споживача» освітніх послуг ВВНЗ, надаючи свободу творчості тим, хто ці послуги надає; продукує навчальний та науково-методичний контент.

В статті наголошується, що освітнє середовище військового вишу має бути інноваційним та інформаційним, із урахуванням особливостей організації навчального процесу у вищому військовому навчальному закладі. Однією з таких особливостей є проведення групових занять для майбутніх офіцерів, зокрема, курсантів спеціальності «Забезпечення військ (сил)». Метою проведення групових занять є відпрацювання основних навичок, що забезпечують формування визначених професійним стандартом компетенцій. Також наголошується на оптимальній тривалості групового заняття, місцях проведення, методах навчання, використанні наочних матеріалів та особливостях підготовки викладачів до групового заняття, що забезпечує його ефективність.

Ключові слова: освітнє середовище, військова освіта, майбутній офіцер забезпечення військ (сил), групове заняття.

Постановка проблеми. Виклики сучасності висувають нові вимоги до професійної підготовки майбутніх офіцерів, яка має забезпечити курсантам знання, що надають змогу в короткий термін засвоїти будь-яку військову спеціальність, адже концепція збройної боротьби та військова техніка кардинально змінюються протягом 5–10 років, і надалі темпи змін будуть тільки зростати.

Отже, в процесі навчання майбутніх офіцерів мають відбуватися суттєві зміни. І дійсно, такі зміни були внесені до стандартів освіти, навчальних програм тощо, але цей процес триває невпинно: додаються нові розділи, розширюється перелік обов'язкових тем при збереженні наявного навчального часу. Разом з тим програми навчання містять низку несуттєвих питань, хоча багато питань важливих залишається поза межами навчання.

Звісно, знання основотвірних закономірностей, принципів та правил ведення бойових дій є, безперечно, необхідним, але командир під час бою приймає рішення

^{*} © Іванченко Є. А.

^{*} © Маслій О. М.

спонтанно, покладаючись виключно на власну інтуїцію. Тобто, під час навчання у вищому військовому навчальному закладі (ВВНЗ) необхідно сформулювати в майбутніх офіцерів ініціативність, вміння генерувати власні варіанти управлінських рішень, здатність приймати рішення в невизначених умовах тощо. Але це, на жаль, не реалізується за наявної системи професійної підготовки військових кадрів, особливо офіцерського складу, що суттєво шкодить обороноздатності нашої держави.

У військовому виші науково-педагогічні працівники мають докладати максимум зусиль задля «стирання» шкільної підготовки, спрямованої на складання ЗНО, та навчати курсантів мислити самостійно, орієнтувати на пошук власного рішення проблемних питань замість пошуку потрібної відповіді з-поміж наданого набору.

Модернізація професійної підготовки майбутніх офіцерів у напрямі надання курсантам більшої самостійності мислення, творчості, пошуку нетривіальних рішень, креативності, на нашу думку, може відбуватися через зміни освітнього середовища вищого військового навчального закладу.

Аналіз досліджень. Дослідженню проблем освітнього середовища присвячені численні роботи вітчизняних та зарубіжних авторів (Н. Болюбаш М. Братко, Р. Дінжос, І. Манькусь, Л. Недбаєвська, О. Ярошинська, В. Ясвін та ін.). Питання щодо урізноманітнення форм, методів та засобів проведення занять розглядали О. Маслій, В. Ортинський та ін..

Однак, не зважаючи на досить ґрунтовне та повне розкриття феномену «освітнє середовище» та розроблення певних напрямів його формування у військових вищих навчальних закладах, питання групових занять для майбутніх офіцерів забезпечення військ (сил) у освітньому середовищі ВВНЗ залишилось поза межами уваги науковців.

Метою статті є оприлюднення результатів теоретичного дослідження щодо визначення поняття «освітнє середовище вищого військового навчального закладу» та окреслення місця групових занять для майбутніх офіцерів забезпечення військ (сил) у освітньому середовищі ВВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Щодо визначення терміна «освітнє середовище» у науковому колі немає єдиної думки. Даний феномен розглядають як:

- підсистему соціокультурного середовища, що історично склалося на певній території чи загалом у суспільстві;
- як спеціально створені педагогічні умови, в яких здійснюється формування особистості.

Саме друге визначення привернуло нашу увагу своїм функціональним аспектом. Ми виокремили напрям якості освітніх можливостей, які надає освітнє середовище з наперед заданими педагогічними умовами, для ефективного саморозвитку її суб'єктів. У контексті дослідження проблеми освіти військових поняття середовища набуває особливої актуальності. Це пов'язано з кардинальними змінами для тих, хто вступив у військовий виш : середовище, яке було звичним та зрозумілим, одночасно змінюється на суворо регламентоване з багатьма обмеженнями та заборонами, а також із лімітованим доступом до середовища звичного.

Звертаючись до робіт М. Братко, яка здійснила докладний екскурс в історію виникнення та тлумачення поняття «освітнє середовище», зазначимо, що освітнє середовище вишу – це багатосуб'єктне і багатопредметне системне утворення, що має можливості цілеспрямовано впливати на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, забезпечуючи його готовність до професійної діяльності, продовження навчання, успішне виконання соціальних ролей та самореалізації у процесі життєдіяльності. Це комплекс умов-можливостей та ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, що склались не стихійно, а планово, цілеспрямовано в установі, яка виконує функції надання вищої фахової освіти, забезпечує можливості загальнокультурного і професійного розвитку суб'єктів освіти [2]. Стосовно вищого військового навчального закладу зауважимо щодо необхідності врахування специфіки професійної підготовки,

передбачених Положенням про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти [6], що, звісно, дещо звужує спектр можливостей щодо створення освітнього середовища військового вишу.

Погоджуємось з М. Братко у тому, що освітнє середовище є системою, компонентами якої виступають певні взаємопов'язані між собою підсистеми: особистісна, аксіологічно-смыслова, інформаційно-змістова, організаційно-діяльнісна, просторово-предметна [2].

Із процесом спеціально організованого цілеспрямованого формування особистості згідно зазначеного взірця через систему впливів і умов для всебічного її розвитку пов'язує поняття «освітнє середовище» В. Ясвін [8, с. 14].

А О. Ярошинська визначає «освітнє середовище вищого навчального закладу» через сукупність умов, які впливають на цілеспрямовану взаємодію суб'єктів освіти і забезпечують ефективне функціонування форм, методів та засобів освітнього процесу з метою досягнення цілей його суб'єктів [7].

У контексті нашого дослідження звернемось і до визначення інноваційного освітнього середовища. Нам імponує думка І. Манькусь, Л. Недбаєвської, Р. Дінжоса, які вважають, що розглядуваний феномен являє собою розгалужену систему пошуку, розвитку, підтримки та супроводу обдарованої молоді на основі інновацій в методах і формах освітньої діяльності та поєднує змістову компоненту з технічною, математичною, художньою творчістю, використанням мультимедійних засобів навчання та з фізичним експериментом для формування навичок наукової діяльності, винахідництва та креативу майбутніх фахівців [3].

Вищий військовий навчальний заклад, як ніякий інший, вимагає засобів інтенсифікації професійної підготовки майбутніх офіцерів, що спираються на використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Але саме військовий виш є найбільше «закритим» для інформатизації освіти. Тож науковцям та практикам потрібно докладати зусиль саме у напрямі інформатизації освітнього простору ВВНЗ.

Отже, маємо визначитись із розумінням поняття «освітнє інформаційне середовище». Незважаючи на розбіжності у визначенні цього поняття різними науковцями, загальним у дефініціях є те, що в них маються на увазі системні сукупності, що забезпечують організацію педагогічного процесу на базі інформаційних і комунікаційних технологій. При цьому в різних пропорціях у відповідних визначеннях наявні технологічний і педагогічний аспекти [1].

Таким чином, у цілому під освітнім інформаційним середовищем необхідно розуміти єдиний інформаційно-освітній простір, який [там само]:

- містить навчальну інформацію й інформацію з результатами навчальної діяльності, забезпечує задоволення освітніх інформаційних потреб і формування професійно значущих та соціально важливих якостей особистості майбутніх фахівців;
- заснований на використанні локальних комп'ютерних мереж і мережі Інтернет для забезпечення доступу до інформаційних освітніх ресурсів, формуванні сукупності методичних, організаційних, технічних і програмних засобів реалізації й управління навчальним процесом незалежно від місця знаходження його суб'єктів під опосередкованим управлінням викладача на відстані.

Отже, ми вважаємо, що освітнє середовищем ВВНЗ являє собою системне утворення, корельоване з єдиним інформаційно-освітнім простором, системнотвірним чинником якого є наперед задана мета – підготовка якісного військового фахівця (конкретна спеціальність), ядром – спеціально створені умови впливу на формування особистості майбутнього офіцера (конкретної спеціальності), що реалізуються на засадах розумних інновацій; забезпечує потреби «замовника» та «споживача» освітніх послуг ВВНЗ, надаючи свободу творчості тим, хто ці послуги надає; продукує навчальний та науково-методичний контент.

Таким чином, освітнє середовище військового вищу має бути інноваційним та інформаційним, із урахуванням особливостей організації навчального процесу у ВНЗ.

Однією з таких особливостей є проведення групових занять як з циклу дисциплін професійної підготовки, так і для дисциплін загального циклу, що має важливе значення у підготовці майбутніх офіцерів забезпечення військ (сил). Відповідно до «Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти», групове заняття – це вид навчального заняття, яке проводиться методом усного викладення матеріалу в поєднанні з методом демонстрації (показу) та подальшого усного (письмового, експрес-контролю) опитування або тестування результатів засвоєння курсантами, слухачами, студентами, ад'юнктами наданого навчального матеріалу [6].

Групове заняття проводиться у спеціалізованих класах, лабораторіях, на техніці (озброєнні), тренажерах, із використанням засобів імітації, статичної і динамічної проєкції [6]. На таких заняттях науково-педагогічний працівник поетапно подає новий матеріал із теоретичних питань, супроводжує його демонстрацією зразків озброєння та військової техніки, їх вузлів, блоків, діючих моделей, макетів. Потім організується обговорення цього матеріалу і здійснюється контроль рівня його засвоєння [5].

Багаторічний досвід підготовки майбутніх офіцерів забезпечення військ (сил) свідчить, що такий алгоритм побудови занять є оптимальним під час вивчення складних технічних дисциплін, а також дисциплін, що передбачають комп'ютерне моделювання бойових дій підрозділу забезпечення, або вивчають програмне забезпечення для оцінки ефективності бойового застосування підрозділу забезпечення, вирішення інших професійних завдань. Тому групові заняття широко застосовуються в процесі викладання дисциплін як циклу професійної так і циклу загальної підготовки.

Метою проведення групових занять для майбутніх офіцерів забезпечення військ (сил) у межах дослідження є відпрацювання основних навичок, що забезпечують формування визначених професійним стандартом компетенцій, як-от:

- відпрацювання навичок управління підрозділом забезпечення в ході підготовки та ведення бою, здійснення повсякденної діяльності в підрозділі забезпечення;
- розуміння бойового застосування штатного озброєння та військової техніки підрозділу забезпечення;
- здійснення водіння і технічного обслуговування базових машин підрозділу забезпечення;
- розуміння логістичних процесів задля всебічного забезпечення військ (сил) тощо.

Як свідчить багаторічний педагогічний досвід вищої військової школи, оптимальна тривалість групового заняття – чотири академічні години. Залежно від змістового наповнення навчальної дисципліни, її мети та структури групові заняття слід проводити у спеціалізованих кабінетах, лабораторіях, ангарах; аудиторіях, обладнаних макетами, стендами, тренажерно-імітаційною апаратурою, наочними посібниками та інформаційно-технічними засобами, що також витікає з «Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти».

Кожне заняття повинно бути чітко структурованим і мати вступну, основну та заключну частину.

У вступній частині заняття зазвичай перевіряється наявність та зовнішній вигляд курсантів, проводиться контрольне опитування, здійснюється стислий аналіз відповідей, повідомляється тема і мета заняття, навчальні запитання та їх практичне значення. На першому занятті контрольне опитування можна не проводити. Запитання для

перевірки знань необхідно розробляти заздалегідь та відображати їх у плані проведення заняття [4].

В основній частині заняття подається новий матеріал. Пояснення повинно відповідати загальним принципам дидактики. Насамперед – науковості, ідейності, зв'язку з майбутньою професією та практикою. Воно має носити доказовий характер, навчальний матеріал необхідно викладати у логічній послідовності за принципом від загального до часткового, від простого до складного.

У процесі вибору методики проведення групового заняття слід враховувати знання, вміння та навички, набуті майбутніми офіцерами забезпечення військ (сил) на попередніх заняттях із усіх взаємопов'язаних дисциплін.

Деякі питання доцільно розкривати з використанням методу порівняння з навчальним матеріалом, який курсанти вже знають, та у взаємозв'язку з іншими навчальними дисциплінами, насамперед загально-професійної підготовки. З метою перевірки засвоєння нового матеріалу перед аудиторією доцільно періодично ставити контрольні запитання. Вагоме значення під час засвоєння теоретичного навчального матеріалу має навчально-пізнавальна діяльність. Для її активізації перед курсантами доцільно ставити проблемні запитання, створювати проблемні ситуації, надавати майбутнім офіцерам можливість висловлювати свою думку. Це розвиває у них творче мислення, сприяє більш глибокому розумінню та фундаментальному засвоєнню навчального матеріалу [4].

Групові заняття слід проводити стоячи, щоб мати змогу спостерігати за курсантами і не допускати послаблення їхньої уваги. Пояснення нового матеріалу має бути чітким, стислим і зрозумілим, супроводжуватися презентаціями, відео (аудіо) тощо. Мова лектора має бути офіційною, технічно грамотною, переконливою та достатньо гучною.

Під час групового заняття науково-педагогічні працівники повинні допомагати курсантам робити необхідні записи. Обсяг обов'язкових записів залежить від складності навчального матеріалу, наявності підручників і навчальних посібників. Диктувати матеріал не рекомендується, але те, що потрібно курсанту обов'язково занотувати, викладач повинен вимовляти повільно, а за необхідності повторити. Окремі назви, технічні терміни необхідно записувати на дошці (демонструвати на екрані), щоб уникнути помилок.

Після пояснення навчального питання викладач повинен відповісти на запитання курсантів, зробити короткий підсумок і поставити декілька контрольних запитань для перевірки засвоєння навчального матеріалу.

У заключній частині заняття викладач підбиває його підсумки. При цьому необхідно нагадати тему і мету заняття, оцінити роботу курсантів та оголосити оцінки, які будуть занесені у журнал обліку навчальних занять, надати рекомендації щодо усунення виявлених недоліків, дати завдання на самостійну роботу, назвати тему, час та місце проведення наступного лекційного заняття, організувати порядок у навчальному приміщенні.

Підготовка до групового заняття починається з розроблення технології, яка передбачає аналіз змісту навчання, визначення мети, дидактичну обробку змісту. Технологічний процес підготовки до заняття включає відбір навчального матеріалу, вибір форми проведення заняття; вибір методів, методичних прийомів, засобів навчання та матеріально-технічної бази.

Основними методами проведення групових занять є розповідь, пояснення викладача з показом будови зразків озброєння, їхніх механізмів, агрегатів і блоків, демонстрацією взаємодії систем і механізмів на навчальних зразках, схемах, плакатах, макетах і стендах, з поясненням роботи функціональних схем побудови складних комплексів. Частину часу групового заняття можна планувати для самостійного вивчення і безпосереднього ознайомлення курсантів зі зразками озброєння, їх системами (вузлами, механізмами, блоками). З цією метою доцільно утворити

необхідну кількість навчальних місць (з розрахунку роботи на кожному з них не більш 3-5 курсантів) [6].

У процесі групових занять майбутні офіцери використовують схеми, плакати, описи, атласи, інструкції і посібники з будови та експлуатації відповідних зразків озброєння та військової техніки. Викладач контролює діяльність майбутніх офіцерів, організує своєчасну зміну курсантів на навчальних місцях, контролює дотримання заходів безпеки, за необхідності допомагає курсантам на одному з навчальних місць.

Ефективність групових занять з дисциплін професійної підготовки значною мірою визначається складом устаткування спеціалізованих аудиторій, наявністю зразків озброєння або імітаційних та геймерських програм, схем, плакатів, макетів, що наочно ілюструють конструкцію і принцип дії механізмів, вузлів, приладів із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

Висновки. Таким чином, нами сформульовано поняття «освітнього середовища вищого військового навчального закладу» та визначено місце групових занять для майбутніх офіцерів військ (сил) в межах цього середовища. Подальші розвідки вбачаємо у вивченні особливостей інших видів занять для майбутніх офіцерів військ (сил) у освітньому середовищі вищого військового навчального закладу, можливостей інноваційних та інформаційних технологій стосовно названого середовища, а також у визначенні сукупності умов, які впливають на цілеспрямовану взаємодію суб'єктів освіти і забезпечують ефективне функціонування освітнього середовища для майбутніх офіцерів військ (сил).

Список використаних джерел:

1. Болюбаш Н. М. Освітнє інформаційне середовище як засіб інтенсифікації навчального процесу. 2018. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2018/311-299-4.pdf>
2. Братко М. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Випуск 135. С. 67–72.
3. Манькусь І., Недбаєвська Л., Дінжос Р. Підготовка фахівців в ЗВО: інновації в методах і формах. 2018. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-62-2018-2-38.pdf>
4. Маслій О. М. Система професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння у вищих військових навчальних закладах: теоретичний і методичний аспекти : монографія. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2019. 324 с.
5. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 472 с.
6. Про затвердження Положення про особливості організації освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти: Наказ від 05.03.2020 р. № 250/34533 / Міністерство оборони України. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1126-15>.
7. Ярошинська О. О. Теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2015. 544 с.
8. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию. Москва : Смысл, 2001. 365 с.

References:

1. Boliubash, N. M. (2018). *Osvitnie informatsiine seredovyshche yak zasib intensyfikatsii navchalnoho protsesu* [Educational information environment as a means of intensification of the training process in the higher educational institution]. Retrieved from <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2018/311-299-4.pdf> [in Ukrainian].
2. Bratko, M. (2015). *Struktura osvitnoho seredovyshcha vyshchoho navchalnoho zakladu* [The educational environment's structure of higher educational institutions]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky*, 135, 67-72 [in Ukrainian].
3. Mankus, I., Nedbaievaska, L., & Dinzhos, R. (2018). *Pidhotovka fakhivtsiv v ZVO: innovatsii v metodakh i formakh* [Preparing future teachers institutions of higher education: innovations in the methods

- and forms]. Retrieved from <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-62-2018-2-38.pdf> [in Ukrainian].
4. Maslii, O. M. (2019). *Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv raketno-artyleriiskoho ozbroiennia u vyshchych viiskovykh navchalnykh zakladakh: teoretychnyi i metodychnyi aspekty* [The system of professional training of future officers of missile and artillery armament in higher military educational institutions: theoretical and methodological aspect]. Khmelnytskyi: FOP Melnyk A. A. [in Ukrainian].
 5. Ortynskyi, V. L. (2009). *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Pedagogy of higher school]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
 6. On approval of the Regulations on the peculiarities of the organization of educational activities in higher military educational institutions of the Ministry of Defense of Ukraine and military educational branches of higher education institutions. No 250/34533. (2020). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-15> [in Ukrainian].
 7. Yaroshynska, O. O. (2015). *Teoretychni i metodychni zasady proektuvannia osvitnoho seredovyscha profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoï shkoly* [Theoretical and methodical principles of designing the educational environment of future primary school teachers' professional training]. (Doctor's thesis). Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. Uman [in Ukrainian].
 8. Yasvin, V. A. (2001). *Obrazovatel'naya sreda: ot modelirovaniya k proektirovaniyu* [Educational environment: from modeling to design]. Moskva: Smyisl [in Russian].

Ivanchenko Ie. A.,
orcid.org/0000-0003-3071-0938

Masliy O. M.,
orcid.org/0000-0003-2809-2763

GROUP SESSION FOR FUTURE OFFICERS OF SUPPLY OF TROOPS (FORCES) IN THE HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS' EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article considers the urgent issue of modernizing the future officers' training in the direction of giving cadets greater independence of thinking, creativity, finding non-trivial solutions, because during hostilities the commander makes decisions based solely on his own intuition. The authors attribute the provision of such changes to changes in the educational environment of a higher military educational institution.

The result of the theoretical study was the formulation of the definition of "educational environment of higher military institution", by which the authors understand the system formation, correlated with a united information-educational space, the system-forming factor of which is a predetermined goal – training a quality military specialist (specific specialty), the kernel – created conditions for influencing the formation of the future officer's personality (specific specialty), which are implemented on the basis of smart innovations; provides the needs of "customer" and "consumer" of educational services of higher military institution, providing creative freedom to those who provide these services; produces educational and scientific-methodical content.

The article emphasizes that the educational environment of a military university should be innovative and informative, taking into account the peculiarities of the organization of the educational process in a higher military educational institution. One of such features is the holding of group session for future officers, in particular, cadets of the specialty "Provision of troops (forces)". The purpose of group classes is to practice the basic skills that ensure the formation of competencies defined by the professional standard. Emphasis is also presented on the optimal duration of the group session, venues, education' methods, using of visual aids, which ensures its effectiveness.

Key words: educational environment, military education, future officer of support of troops (forces), group session.

*Дата надходження статті: 17.10.2020 р.
 Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Хом'юк І.В.*

УДК 378(477)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi46.113>

Кобрій О. М.,
orcid.org/0000-0003-3098-5878

ЗМІСТОВІ НАПРЯМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті на основі принципів гуманізації й демократизації освіти та інтеграції освітньої діяльності в європейський інформаційний простір як базових процесів, які відкривають можливості прогресивних змін у сучасній системі освіти, забезпечують вивільнення творчого потенціалу особистості, визначені основні змістові напрями педагогічної підготовки вчителя у закладах вищої освіти. Виявлено вплив гуманістичної та демократичної тенденцій на формування на цій основі якісно нових суб'єктно-суб'єктних стосунків особистості з усіма учасниками освітнього процесу, розвиток у неї почуття відповідальності за власну діяльність, самоініціативності як основної рушійної сили прогресу особистості, гармонійне становлення студентів.

Обґрунтовано, що зовнішнім виявом таких перетворень є пріоритет моралі, відхід від диктатури людини над людиною і реалізація права людини на вибір предмета, способів діяльності, позитивна мотивація діяльності, вдосконалення її здібностей; посилення практичного та виховного спрямування дисциплін соціального змісту, які забезпечують мовно-літературну освіту. Наголошено на необхідності застосування до змісту вищої освіти т. зв. діяльнісного підходу, що створює умови для демократичної побудови змісту освіти та означає забезпечення різномірним матеріалом (з метою врахування особливостей навчання й виховання дітей з різними здібностями, потребами), профільність навчання, поглиблене вивчення окремих дисциплін, здатність користуватися інформацією, самостійно аналізувати процеси та явища, що відбуваються навколо, розв'язувати творчі завдання, пристосовуватись до нових умов, мати можливості нестандартно підходити до розв'язання життєвих проблем. Відображення різномірного змісту освіти у різномірних підручниках, програмах, посібниках дає змогу реалізувати добрі умови для вибору змісту завдань.

Ключові слова: гуманізація, демократизація, інтеграція, європейський інформаційний простір, творчий потенціал, гармонійне становлення особистості, змістові напрями, педагогічна підготовка вчителя, заклади вищої освіти України.

Постановка проблеми. Задля подолання віддаленості традиційного змісту освіти від інтересів молодих людей і суспільства потрібні принципово нові підходи до його визначення, які забезпечують людині можливість гідно жити і працювати, продовжувати освіту, ґрунтуються на комплексності наукових досліджень та універсальних способах мислення і діяльності, сприяють примноженню національної культури, закладають гарантії прогресу й оновлення суспільства, які визначені культурним досвідом, необхідним для самонавчання, самовиховання, саморозвитку самовизначення кожної особистості. Вихід освіти на рівень міжнародних стандартів визначається програмою Болонського процесу (українські заклади вищої освіти активно входять у нього).

Зрештою, гуманізація та демократизація як головні тенденції розвитку сучасного суспільства вимагають активного сприяння розбудові інноваційних освітніх закладів, відображення у змісті освітніх дисциплін орієнтирів виховання конкурентоздатної, компетентної, соціально мобільної особистості. Якщо функція педагога зводиться до створення умов для формування чіткої позиції студента, коли викладач зможе підказати раціональне самовизначення, допомогти у виборі чогось при збереженні

* © Кобрій О.М.